วิชาที่ HKo๓ การจัดการขยะโดยชุมชน ประกอบด้วย

๑.การจัดการขยะโดยครัวเรือน

๒.การจัดการขยะชุมชน :กองทุนขยะบ้านบะนางเจิม

๓.การจัดการขยะระดับตำบล : กองทุนขยะชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง)

๔.การจัดการขยะระดับหน่วยงาน :การจัดการชยะติดชื้อ (รพ.สต.หัวนา)

แผนภาพที่ ๒ วิชาการจัดการขยะ

๑.หลักการ

ตำบลห้วยแก้งมีประชากรทั้งหมดจำนวน ๔,๗๕๒ คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑,๓๒๒ ครัวเรือน ในพื้นที่ตำบลห้วยแก้งเป็นชุมชนที่มีการจัดการขยะในระดับครัวเรือนจำนวน ๑,๒๘๙ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๐ โดยการจัดให้มีภาชนะรองรับขยะ จำนวน ๑,๑๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๑๙ การทำปุ๋ยหมัก ๒๖๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๔ ขยะมูลฝอยที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง สามารถจัดเก็บและแยกประเภทได้ดังนี้ ขยะมูลฝอยทั่วไป ๔.๙๓ ตันต่อเดือน ขยะอินทรีย์ ๑๐๕.๒๖ ตันต่อเดือน ขยะรีไซเคิล ๔๙.๓๔ ตันต่อเดือน ขยะอันตราย ๔.๙ ตันต่อเดือน กิจกรรมการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ง เกิดจากความร่วมมือกันของ ๔ องค์กรหลักในพื้นที่ร่วมกันจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะ ประกอบด้วย

(๑) การอบรมให้ความรู้เพื่อการจัดการขยะในครัวเรือน โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง ได้จัดอบรมโครงการพัฒนาความรู้และการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและในชุมชน ๑๔ ชุมชน สร้างการเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะโดยชุมชนต้นแบบฝึกอบรมแกนนำชุมชนในการคักแยกขยะประเภทต่างๆ โดยวิธีการสาธิตและลงมือปฏิบัติ สร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงผลดีของการคัดแยกขยะแต่ละประเภท โดยการนำหลักการใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ การสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นจากการคัดแยกขยะขาย

(๒) การจัดการขยะในชุมชน เกิดจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาขยะร่วมกัน ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ กำหนดกฎ กติการ่วมกันในการจัดการขยะตั้งแต่ในระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนน่าอยู่ น่ามอง ประสานงานไปยังผู้รับซื้อและกำหนดวันซื้อขายที่ชัดเจน เป็นที่รับรู้กันในชุมชน เมื่อขายขยะแล้ว จึงนำเงินกำไรมาพัฒนาจนเกิดเป็นกองทุนขยะในระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน จัดเป็นสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกทุกคน

(๓) สร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการขยะในระดับตำบล ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อสม. รพ.สต. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งและโรงเรียนในเขตพื้นที่ รวมทั้งเอกชนที่รับซื้อขยะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ในชุมชน ผู้นำชุนชน อาสาสมัครต่างๆในชุมชนเป็นต้นแบบขับเคลื่อนการจัดการขยะ โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อจัดการขยะในแต่ละหมู่บ้าน ทำให้เกิดกองทุนขยะจำนวน ๑๔ หมู่บ้าน มีกิจกรรมการรับซื้อขยะ การนำขยะไปขายให้กับเอกชนในพื้นที่ที่รับซื้อขยะ เพื่อนำรายได้มาบริหารกองทุน ทุกหมู่บ้านจะสร้างจุดรองรับขยะอันตราย เพื่อเป็นจุดรับทิ้งขยะอันตรายของหมู่บ้าน มีครบทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน เพื่อให้ อบต. รวบรวมและนำขยะอันตรายนำไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

(๔) การจัดการขยะโดยหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา หน่วยงานด้านสุขภาพมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบทั้งขยะทั่วไปและขยะติดเชื้อที่เกิดจากการทำหัตถการ นำไปกำจัดตามมาตรฐานด้านการจัดการขยะติดเชื้อ สร้างความปลอดภัยและเป็นไปตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข

การจัดการขยะระดับครัวเรือน ชุมชน ตำบลและหน่วยงาน เป็นการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อการจัดการขยะ ส่งผลให้เกิดกองทุนขยะระดับหมู่บ้าน ตำบล ชุมชนมีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีรายได้จากการนำขยะไปขายและผลิตสินค้าจากการขายผลิตภัณฑ์จากสิ่งของเหลือใช้ ลดปัญหาที่เกิดจากขยะ ลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัญหาขยะขยะ เช่น ไข้เลือดออก กลิ่น ปัญหาขยะเน่าเหม็น เป็นต้น ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน สร้างความรักและความสามัคคีกันในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

๒.วัตถุประสงค์

๑)เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้รู้ทราบวิธีจัดการขยะใน ครัวเรือน การคัดแยกขยะประเภทต่างๆ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในครัวเรือน การใช้จุลินทรีย์อย่างง่ายช่วยย่อยสลาย

๒) การบริหารจัดการขยะโดยชุมชน การดำเนินงานกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม การจัดการกองทุนให้เกิดความยั่งยืน

๓)เพื่อเรียนรู้ระบบการจัดการขยะของตำบลห้วยแก้ง การสร้างการมีส่วนร่วม การจัดตั้งกองทุนขยะทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน วิธีการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งตำบล

๔)เรียนรู้การจัดการขยะอันตรายที่เกิดจากหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลการคัดแยกขยะทั่วไปคัดแยกขยะที่ต้นทางที่เกิดจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

๓. เนื้อหาการเรียนรู้

๑) การจัดการขยะโดยครัวเรือน การคัดแยกขยะประเภทต่างๆ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการขยะให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

๒) การบริหารจัดการขยะโดยชุมชน การดำเนินงานกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม การรับซื้อขยะ การนำขยะไปขาย การนำรายได้ไปจัดสรรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน การจัดการกองทุนให้เกิดความยั่งยืน

๓) การสร้างเครือข่าย การขับเคลื่อนการจัดการขยะของตำบลห้วยแก้ง

๔) การจัดการขยะติดเชื้อ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา

๔. กิจกรรมการเรียนรู้

๑) เรียนรู้การจัดการขยะในระดับครัวเรือน เรียนรู้จากครัวเรือนต้นแบบการจัดการขยะ

๒) เรียนรู้การจัดการขยะในชุมชน หลักการ แนวคิดและการบริหารจัดการกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม

๓) เรียนรู้การจัดการขยะตำบลห้วยแก้ง แนวคิด หลักการ การสร้างการมีส่วนร่วมโดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งเป็นกลไกกลาง

๔) เรียนรู้การจัดการขยะติดเชื้อโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา

๕. กลุ่มเป้าหมาย

๑.นายก
๒.ผอ.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
๓.นักวิชาการสาธารณสุข
๔.ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน
๕.ปราชญ์ชุมชนด้านสุขภาพ
๖.ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การจัดการขยะโดยชุมชน

๑. ชื่อวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ลักษณะผู้นำ	เบอร์โทรศัพท์
๑.นายศรศักดิ์ดา บุญทวี	ประธาน	สุดยอดผู้นำ	๐๙๑-๘๓๕๑๘๕๖
๒.นางราตรี มาสขาว	กรรมการ	ผู้นำขับเคลื่อนปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่น	๐๘๘-๗๑๖๖๔๕๖
๓.นางฝ่าย งามเหลา	กรรมการ	ผู้นำขับเคลื่อนปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่น	๐๙๑-๓๓๑๑๓๒๙
๔.นางปัทมา ศรีวะสุทธิ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	ผู้นำขับเคลื่อนปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่น	๐๘๘ ๓๗๗๕๒๔๕

๒. เป้าหมายการจัดการเรียนรู้

๑) เพื่อให้ผู้ที่มาเรียนรู้ทราบถึงกระบวนการจัดการขยะประเภทในระดับครัวเรือนและชุมชน(หมู่บ้าน)
๒) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านอยู่การสร้างการมีส่วนร่วมและกองทุนขยะ

๓.ข้อมูลแหล่งเรียนรู้

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ประเทศไทยไร้ขยะ พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๐ โดยการใช้หลัก ๓R การใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งจึงได้นำแนวนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดผลในตำบลห้วยแก้ง ดำเนินการขับเคลื่อนงานโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งได้นำผู้นำตัวแทนแต่ละชุมชนในตำบลห้วยแก้งทุกหมู่บ้านไปศึกษาดูงานการจัดการขยะในชุมชน ที่ อบต.ระเบิกขาม อ.เมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นต้นแบบการจัดการขยะที่ได้รับถ้วยพระราชทานรางวัลชนะเลิศ ระดับประเทศ ประเภทชุมชนระดับกลาง ปี พ.ศ.๒๕๖๐ โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังจากการศึกษาดูงานแล้วผู้นหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านบะเจิม จึงได้นำแนวคิด วิธีการบริหารสจัดการขยะมาปรับใช้ในหมู่บ้าน เนื่องจากยังไม่มีการคัดแยกในครัวเรือนอย่างเป็นระบบมากนัก มีปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากขยะ เช่น มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในปี ๒๕๕๙ การรณรงค์ให้จัดการขยะมีเพียง อสม.เป็นผู้ให้คำแนะนำ ชาวบ้าน จึงได้จัดประชุมร่วมกันจัดตั้งเป็น “กองทุนขยะบ้านบะนางเจิม”โดยการสนับสนุนจาก กองสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม อบต.ห้วยแก้ง ในการให้ความรู้ การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดการกองทุน เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน เกิดรูปธรรมในการจัดการขยะในระดับครัวเรือน ทั้ง ๕๔ ครัวเรือน ซึ่งมีครัวเรือนที่เป็นต้นแบบการจัดการขยะได้แก่ นายศรศักดิ์ดา บุญทวี นางราตรี มาตขาว

เรื่องที่ ๑ การจัดการขยะระดับครัวเรือน

แหล่งเรียนรู้ : ครัวเรือนต้นแบบการจัดการขยะ บ้านบะนางเจิม ตำบลห้วยแก้ง

วิทยากร :นางราตรี มาตขาว

บ้านบะนางเจิมหมู่ ๗ เป็นหมู่บ้านที่มีนำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่เข้มแข็งและมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน รวมถึงยังให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่โดยเฉพาะการจัดการขยะ ซึ่งผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ไปศึกษดูงานด้านการจัดการขยะในชุมชน และได้นำกลับมาเพื่อดำเนินงานใน

พื้นที่ โดยการเริ่มต้น โดย นางราตรี มาตาขาว บ้านเลขที่ ๒๖ เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และนายศรศักดิ์ดา บุญทวี บ้านเลขที่ ๙ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้นำความรู้มีการดำเนินการในการจัดการขยะในครัวเรือน โดยสามารถการจัดการขยะในครัวเรือนสามารถทำได้อย่างครบวงจร มีรูปแบบที่ชัดเจน ลดปริมาณขยะเป็นตัวอย่างให้กับชุมชน และมีการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม ในครัวเรือนมีการคัดแยกและการจัดการขยะประเภทต่างๆออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

๑) ขยะย่อยสลาย คือ ขยะที่เนาเสียและยอยสลายไดเร็ว เศษผัก เปลือกผลไมเศษอาหาร ใบไมเศษเนื้อสัตว เปนตน การจัดการขยะประเภทนี้มีวิธีจัดการคือ (๑) กำจัดโดยถังกำจัดขยะเปียก ซึ่งเป็นถังฉลุก้นฝังลงดินประมาณ ๓ ใน๔ ส่วน มีฝาปิดฝังไว้ตามโคนต้นไม้ สวนครัว โดยนำเศษอาหารที่ทิ้งลงถัง และใช้น้ำหมักราด เพื่อให้จุลินทรีย์ ช่วยย่อยสลายเป็นปุ๋ยให้กับต้นไม้ได้เป็นอย่างดี (๒)ใช้ เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร หรือขยะเปียกเป็นอาหารให้กับสัตว์เลี้ยง ไก่ เป็ด หมู (๓) การทำนำหมักชีวภาพเพื่อใช้เป็นปุ๋ยใช้ในการเกษตรในครัวเรือน

๒) ขยะรีไซเคิล บรรจุภัณฑ์ วัสดุเหลือใชซึ่งสามารถนำกลับมาใชประโยชนใหมได เชน แกว กระดาษ กระปองเครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะอลูมิเนียม ยางรถยนตกลองเครื่องดื่ม ในแต่ละครัวเรือนจะมีจุดรวบรวมขยะประเภทนี้ โดยแยกที่รองรับไว้อย่างชัดเจน เช่นที่ สำหรับทิ้งขยะที่เป็นขวดพลาสติก แก้ว กระดาษ เพื่อรอขายให้กับกองทุนจัดการขยะบ้านบะนางเจิมที่รับซื้อทุกเดือน สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

๓) ขยะทั่วไป คือขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ยอยสลายยากและไมคุมค่า ใชประโยชนใหม เชน หอพลาสติกใสขนมถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติก หอลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปอนเศษอาหาร โฟมเปอนอาหาร ฟอยลเปอนอาหาร ซองหรือถุงพลาสติกสำหรับ การจัดการขยะประเภทนี้จะรวบรวม ณ.จุดคัดแยกและรอการกำจัด ชุมชนมีวิธีการลดขยะประเภทนี้ เช่น ร้านค้าชุมชนงดใช้ถุงพลาสติกโดยให้สมาชิกนำถุงผ้ามาแทน การรณรงค์ใช้ปิ่นโตใส่อาหารถวายพระ เป็นต้น

๔) ขยะอันตราย เชน หลอดฟลูออเรสเซนต ถานไฟฉาย ภาชนะที่ใชบรรจุสารกำจัดแมลงหรือวัชพืช กระปองสเปรยบรรจุสีหรือสารเคมีเปนตน กองทุนจัดการขยะบ้านบะนางเจิมได้จัดทำที่รองรับขยะประเภทนี้ไว้เพื่อให้ครัวเรือนนำมาทิ้ง เป็นจุดรวบรวมขยะอันตรายของหมู่บ้านเพื่อให้ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

เรื่องที่ ๒ การจัดการขยะระดับชุมชน

แหล่งเรียนรู้ กองทุนขยะบ้านบะนางเจิม

วิทยากร : นายศรศักดิ์ดา บุญทวี กรรมการกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ประเทศไทยไร้ขยะ พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๐ โดยการใช้หลัก ๓R การใช้น้อยใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งจึงได้นำแนวนโยบายมาปฏิบัติให้เกิดผลในตำบลห้วยแก้ง ดำเนินการขับเคลื่อนงานโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งได้นำผู้นำตัวแทนแต่ละชุมชนในตำบลห้วยแก้งทุกหมู่บ้านไปศึกษาดูงานการจัดการขยะในชุมชน ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลระเบิกขาม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ หลังจากการศึกษาดูงานแล้วผู้นำหมู่บ้านบ้านบะนางเจิม คณะกรรมการหมู่บ้าน จึงได้จัดประชุมร่วมกันจัดตั้งเป็น “กองทุนขยะบ้านบะนางเจิม”โดยการสนับสนุนจาก กองสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม อบต.ห้วยแก้ง ในการให้ความรู้ การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดการกองทุน เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน กองทุนขยะบ้านบะนางเจิม เป็นกองทุนในระดับหมู่บ้านที่จัดการขยะโดยมีกิจกรรมดังนี้

๑)กิจกรรมการมีส่วนร่วมชุมชน ในการจัดตั้งกองทุนขยะที่ประชุมหมู่บ้านได้คัดเลือกตัวแทนขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน มาจากตัวแทนฝ่ายปกครอง ตัวแทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านและผู้นำชาวบ้าน รวม ๙ คน มีนายประเสริฐ กาลจักรเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนได้ร่างระเบียบกองทุนขึ้นเพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันโดยมี กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งเป็นผู้ให้แนวทาง จากนั้นคณะกรรมการได้นำร่างเสนอที่ประชุมหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการเห็นชอบจากที่ประชุม จึงซึ่งถือเป็น “ระเบียบข้อบังคับกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม” ให้สมาชิกได้ปฏิบัติตาม โดยครัวเรือนสมัครใจเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ๕๔ ครัวเรือน

๒)กิจกรรมการรับซื้อขยะ การตั้งกองทุนในครั้งแรกเป็นการทำ "ผ้าป่าขยะ"ในชุมชนขึ้นโดยขอรับบริจาคขยะจากครัวเรือนนำไปขายเป็นทุนแรกเริ่มในการดำเนินการ สร้างการมีส่วนรวมในชุมชนความตระหนักถึงเป็นเจ้าของร่วมกัน การรักษาความสะอาดภายในชุมชนตัวเอง และการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางภายในครัวเรือน กองทุนรับบริจาคขยะที่สามารถขายได้และนำขายให้กับร้านรับซื้อ ในวันที่ ๘ เดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ได้เงินเป็นกองทุน ๑,๒๘๕บาทเป็นทุนเริ่มต้น การรับซื้อขยะจากสมาชิก คณะกรรมการจะรับซื้อ ทุกวันที่ ๕ ของเดือน หรือแล้วแต่ความเหมาะสม โดยจะสืบราคาจากร้านรับซื้อ แล้วมาประชาสัมพันธ์การรับซื้อทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ทำการรับซื้อจากสมาชิกแล้วนำขายที่ร้านรับซื้อ การรับซื้อของกองทุนจะไม่ทำการผูกขาด หรือจำกัดการขายให้เฉพาะกองทุนเท่านั้น โดยยังมีพ่อค้าที่รับซื้อของเก่ามารับซื้อ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างนิสัยการคัดแยกขยะและเห็นค่าของขยะที่สามารถขายได้

๒)จุดรับบริจาคขยะและจุดรับทิ้งขยะอันตรายในชุมชน คณะกรรมการกองทุนได้จับทำรับทิ้งขยะจากผู้สัญจรไปมา ไว้บริเวณถนนหลักของหมู่บ้าน เพื่อคณะกรรมการจะนำไปขายนำรายได้มาใช้ในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การทำความสะอาดรอบๆหมู่บ้าน และการจัดตั้ง จุดรับทิ้งจุดรวบรวมขยะอันตรายในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มีที่รวบรวมขยะที่เป็นอันตราย เช่น หลอดไฟเก่า ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ ขวดหรือภาชนะที่บรรจุสารเคมีอันตราย เป็นต้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งเก็บรวบรวมส่งกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

๓)กิจกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชน ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ คณะกรรมการกองทุนจัดการขยะบ้านบะนางเจิมได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการขยะ จึงได้เสนอ “โครงการการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะโดยชุมชน” เพื่อจัดอบรมการจัดการขยะประเภทต่างๆในครัวเรือน โดยได้รับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลห้วยแก้งในการจัดอบรม และจัดหาถังขยะ ให้กับสมาชิกกองทุน ทั้ง ๕๔ ครัวเรือน โดยได้รับงบประมาณจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ในปีเดียวกัน คณะกรรมการกองทุนจัดการขยะบ้านบะนางเจิมยังเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุนสำหรับการดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข จากองค์การบริหารตำบลห้วยแก้ง โดยได้เสนอโครงการ “พัฒนาระบบสุขาภิบาลในชุมชน” และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการอบรมให้ความรู้ “การจัดการระบบสุขาภิบาลใน บ้านเรือน ชุมชน” จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการขยะเปียกในทุกครัวเรือน ทำให้ในหมู่บ้านมีที่รองรับขยะเปียก ๑๐๐%

๔)การขยายผลการดำเนินการของกองทุนขยะยังขยายผลไปสู่ร้านค้าชุมชน โดยจัดให้มีการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกเมื่อไปซื้อสินค้า นอกจากนั้นยังขยายผลไปที่ วัด มีการจัดทำจุดคัดแยกขยะไว้ในวัด การรณรงค์ลดการนำถุงพลาสติกบรรจุอาหารมาทำบุญโดยการ รณรงค์ให้นำปิ่นโตใส่อาหารมาถวายพระแทนการทำ “เสวียน” เพื่อใช้เป็นที่รองรับเศษใบไม้ในวัด

เรื่องที่ ๓ การจัดการขยะระดับตำบล

แหล่งเรียนรู้:กองทุนขยะชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง

วิทยากร:นายจักกฤษ ศรีวะรมย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง

การจัดการขยะในระดับตำบลเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการจัดการขยะในชุมชนด้วยตัวเอง เจ้าหน้าที่จะให้ความรู้ในการคัดแยกขยะแต่ละประเภทที่เกิดจากครัวเรือน และจัดตั้งเป็นกองทุนจัดการขยะ เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้เกิดหมู่บ้านนำร่องในการตั้งกองทุน ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านหนองศาลา หมู่ ๒ และบ้านห้วยแก้ง หมู่ ๑ และในปีปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เกิดกองทุนขยะอีก ๗ หมู่บ้าน จนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๒ เกิดกองทุนขยะครบทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน กิจกรรมการการจัดตั้งกองทุนขยะในแต่ละหมู่บ้าน จะมีแนวทางในการจัดตั้งกองทุน ดังนี้

๑)หมู่บ้านได้คัดเลือกตัวแทนขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน โดยเสนอรายชื่อเพื่อให้ที่ประชุมรับรอง คณะกรรมการกองทุนทำการร่างระเบียบกองทุนขึ้นเพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันโดยมี กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งเป็นผู้ให้แนวทาง จากนั้นคณะกรรมการได้นำร่างเสนอที่ประชุมหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการเห็นชอบจากที่ประชุม จึงซึ่งถือเป็น “ระเบียบข้อบังคับกองทุน” ให้สมาชิกได้ปฏิบัติตาม

๒)กิจกรรมการรับซื้อขยะ การตั้งกองทุนในครั้งแรกจะมีวิธีการระดมทุนเพื่อเป็นทุนแรกเริ่มในการดำเนินงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละหมู่บ้าน เช่นการทำผ้าป่าขยะ โดยขอรับบริจาคขยะจากครัวเรือนนำไปขายเป็น

ทุนแรกเริ่มในการดำเนินการ เพื่อสร้างความตระหนักถึงเป็นเจ้าของร่วมกัน จากนั้นกองทุนก็จะรับซื้อขยะจากสมาชิกแล้วนำขายให้กับเอกชนที่รับซื้อ นำผลกำไรมาจัดสรรตามระเบียบกองทุน

๓)การสร้างจุดทิ้งขยะอันตรายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีที่รวบรวมขยะที่เป็นอันตราย เช่น หลอดไฟเก่า ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ ขวดหรือภาชนะที่บรรจุสารเคมีอันตราย เป็นต้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้งเก็บรวบรวมส่งกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

เรื่องที่ ๕ การจัดการขยะติดเชื้อ

สถานที่เรียนรู้ : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา(Green and Clean Hospital)

วิทยากร : นางปัทมา ศรีวะสุทธิ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวนา ตั้งอยู่ที่บ้านหัวนา หมู่ที่ ๖ ตำบลห้วยแก้ง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๘ เป็น รพ.สต แห่งเดียวในตำบลห้วยเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน ทั้งด้านการส่งเสริม ป้องกัน และรักษาสุขภาพ ในแต่ละวันจึงมีกิจกรรมจากผู้มาใช้บริการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลจำนวนมาก ก่อให้เกิดของเสีย สิ่งปฏิกูลที่เกิดจากการขับถ่ายของเสียของผู้ป่วย น้ำเสีย ตลอดจนมูลฝอยติดเชื้อ รวมถึงการใช้พลังงาน และการใช้สารเคมีในกิจกรรมต่างๆซึ่งกระบวนการเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลและชุมชนโดยรอบ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยใช้หลักการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้มาใช้บริการในการรณรงค์และขยายผลสู่สังคมได้ต่อไป

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนา มีการจัดการมูลฝอยทุกประเภท มีการจัดการมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมาย กฎกระทรวง ว่าด้วยการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ.๒๕๔๕ บุคลากร มีความรู้และเข้าใจการจัดการขยะติดเชื้อ ผ่านการอบรมหลักสูตรการป้องกัน และระงับการแพร่เชื้อหรืออันตรายที่อาจเกิดจากมูลฝอยติดเชื้อตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข มีการแยกมูลฝอยติดเชื้อออกจากมูลฝอยอื่นๆ ณ แหล่งกำเนิด การการเก็บรวบรวมมูลฝอยติดเชื้อ มีสถานที่พักรวมมูลฝอยติดเชื้อ เป็นห้องหรืออาคารเฉพาะ แยกจากอาคารอื่น ปลอดภัย มิดชิด เพียงพอต่อการเก็บ การเผาทำลาย สามารถควบคุมอุณหภูมิในห้องเผามูลฝอยและห้องเผาควันให้อยู่ไม่ต่ำกว่า ๗๖๐ และ ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส การกำจัดเป็นไปตามมาตรฐาน ถูกวิธี ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาส้วมมาตรฐานสะอาด เพียงพอต่อผู้มาใช้บริการและปลอดภัย การจัดการด้านพลังงานมีมาตรการประหยัดพลังงานที่เป็นรูปธรรมเกิดการ ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดร่วมกันทั้งองค์กรและการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลมีการจัดสิ่งแวดล้อมทั่วไปทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียว และพื้นที่พักผ่อนที่สร้างความรู้สึกผ่อนคลายสอดคล้องกับชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วย รวมทั้งผู้มารับบริการ

ผลจากการดำเนินงานการจัดการขยะของตำบลห้วยแก้ง

๑)ผลการดำเนินงานในระดับครัวเรือน และชุมชน จากข้อมูลTCNAP ปี๒๕๖๐ ข้อมูลจำแนกการจัดการขยะภายในครัวเรือนบ้านบะนางเจิม จำนวน ๕๔ ครัวเรือน ของครัวเรือนทั้งหมด การจัดให้มีภาชนะรองรับขยะ ๔๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๐.๗๔ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน การคัดแยกขยะ ๔๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๘.๘ ของครัวเรือนทั้งหมดหลังจากมีการจัดตั้งกองทุนจัดการขยะจนถึงปัจจุบัน มีครัวเรือนจัดการขยะทั้งหมด ๕๗ ครัวเรือน มีที่รองรับขยะทุกครัวเรือน มีที่รองรับขยะเปียกทุกครัวเรือน มีจุดรับขยะอันตรายของหมู่บ้าน มีจุดรับบริจาคขยะ มีการรณรงค์การใช้ปิ่นโตไปทำบุญ และร้านค้าชุมชนปลอดถุงพลาสติก

๒)ผลการดำเนินงานในระดับตำบล เกิดกองทุนจัดการขยะทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน มีจุดรองรับขยะอันตรายทุกหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลห้วยแก้งมีการจัดขยะในระดับครัวเรือนจำนวน ๑,๒๘๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๐โดยการจัดให้มีภาชนะรองรับขยะ จำนวน ๑,๑๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ๘๔.๑๙ การทำปุ๋ยหมัก ๒๖๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ๒๐.๓๔ ขยะอันตรายที่รวบรวมได้ ๔.๙ ตันต่อเดือน

๓)การจัดการมูลฝอยติดเชื้อของ รพ.สต เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง ว่าด้วยการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ.๒๕๔๕ มีการคัดแยกมูลฝอยทั่วไป คือ มูลฝอยรีไซเคิล มูลฝอยอินทรีย์ มูลฝอยอื่นๆ ไปยังที่พักรวมมูลฝอยอย่างถูก สุขลักษณะ อยางมีมาตรฐาน การจัดเก็บ รวบรม การกำจัดเป็นไปตามมาตรฐาน ถูกวิธี ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อชุมชน

๑.ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถลดจำนวนขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือน ครัวเรือนมีการจัดการกับขยะได้อย่างถูกวิธี มีภูมิทัศน์ที่ดี ลดปัญหาที่เกิดจากขยะ

๒.ด้านสุขภาพ ลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากปัญหาอันเนื่องมาจากขยะ เช่น ไข้เลือดออกจากยุงลาย กลิ่น ปัญหาขยะเน่าเหม็น เป็นต้น

๓.ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายจากการซื้อปุ๋ยด้านการเกษตร เพิ่มรายได้จากการนำขยะไปขายและขายผลิตภัณฑ์จากสิ่งของเหลือใช้

การขยายผลการดำเนินงาน

พัฒนากองทุนขยะให้สามารถจัดสวัสดิการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย

ปัจจัยความสำเร็จ

๑)ครัวเรือนเห็นความสำคัญการจัดการขยะใน ครัวเรือน การคัดแยกขยะประเภทต่างๆ อย่างถูกวิธี การนำหลักการ ลดการใช้ การใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่มาปรับใช้ในครัวเรือน การนำขยะทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในครัวเรือน การใช้จุลินทรีย์ช่วยย่อยสลาย

๒)การดำเนินงานของกองทุนขยะทั้ง ๑๔ หมู่บ้านเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านที่ต้องการให้มีการจัดการอย่างถูกวิธี เพื่อลดปัญหาอื่นที่จะตามมาในชุมชน เช่น ไข้เลือดออก

๓)ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน อสม.จิตอาสา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ง รพ.สต วัด ร้านค้าชุมชน ในตำบลห้วยแก้ง ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาที่เกิดจากขยะในชุมชน โดยชุมชนเอง โดยใช้กลไก ทุน ศักยภาพของชุมชนเอง

จุดเด่น/กิจกรรมเด่น

มีกองทุนขยะ ที่บริหารจัดการภายในชุมชนมีการจัดการระดับครัวเรือนด้วยการจัดการขยะเปียกระดับชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนขยะชุมชนและในระดับตำบลส่งเสริมให้ทุกชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนขยะชุมชนครบทั้ง ๑๔ ชุมชน

๕. สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้

กิจกรรม	สิ่งที่ทำ	อุปกรณ์
บรรยาย	๑.วิทยากรกล่าวต้อนรับบรรยาย การจัดการขยะระดับครัวเรือน ๒.วิทยากรบรรยาย การจัดตั้งกองทุนขยะบ้านบะนางเจิม ๓.วิทยากรบรรยาย แนวคิดการจัดตั้งกองทุนขยะในตำบลห้วยแก้ง ๔.หลักการจัดการขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ คัดแยกขยะทั่วไปคัดแยกขยะที่เกิดจาก รพ.สต	- เอกสารเรียนรู้ และเยี่ยมชมสถานที่ - ภาพถ่ายกิจกรรมที่ร่วมกับชุมชน - เครื่องเสียง ไมโครโฟน ใช้สำหรับการบรรยาย
เรียนรู้รูปธรรม	๑)เรียนรู้การจัดการขยะในระดับครัวเรือน หลักการคัดแยกขยะประเภทต่างๆทั้ง ๔ ประเภท และการจัดการขยะประเภทต่างๆ การคัดแยกขยะเพื่อขาย การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการขยะในครัวเรือนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ๒)การจัดตั้งกองทุนเพื่อการจัดการขยะในชุมชน กิจการรับซื้อขยะ การนำขยะไปขายเพื่อนำผลกำไรเข้ากองทุน การบริหารกองทุนให้เกิดความยั่งยืน การนำเงินกองทุนไปใช้พัฒนาหมู่บ้าน ๓)เรียนรู้รูปธรรมการจัดตั้งและการขับเคลื่อนกองทุนขยะของตำบลห้วยแก้ง	ป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ แฟ้มตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	สิ่งที่ทำ	อุปกรณ์
	๔).การคัดแยกขยะอันตราย ขยะติดเชื้ออย่างถูกวิธี และขยะทั่วไปของ รพ.สต ๑.การจัดการขยะระดับครัวเรือน -การคัดแยกขยะประเภทต่างๆ -การทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักจากเศษอาหาร ๒.การจัดการขยะระดับชุมชน -การจัดตั้งกองทุนจัดการขยะในหมู่บ้าน -การรับซื้อขยะ -การบริหารกองทุนให้เกิดความยั่งยืนและใช้ประโยชน์จากกองทุน ๓.การจัดการขยะระดับตำบล -การสนับสนุนให้เกิดกองทุนเพื่อการจัดการขยะให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและขยายผลไปยัง วัด โรงเรียน ๔.การจัดการขยะติดเชื้อของหน่วยงาน รพ.สต -การจัดการขยะติดเชื้อตามเชื้อตามกฎหมายกฎกระทรวง ว่าด้วยการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕เพื่อส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนน้อยที่สุด	
ปฏิบัติการ	ใช้ใบงานการจัดการขยะโดยชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนรู้เทียบเคียงและออกแบบการจัดการขยะในพื้นที่	ใบงานการจัดการขยะกลุ่มละ ๑ แผ่น
	ทำปฏิบัติการ ออกแบบการจัดการขยะตามชุดกิจกรรมการจัดการขยะ	
นัดหมายการดำเนินงาน	๔.สรุปการสนทนา ร่วมหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งร่วมกัน เพื่อที่คณะผู้มาเยือนจะได้ความรู้ อย่างเต็มที่สามารถกลับไปพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง ๖.วิทยากร กล่าวปิด และกล่าวขอบคุณคณะผู้มาเรียนรู้	

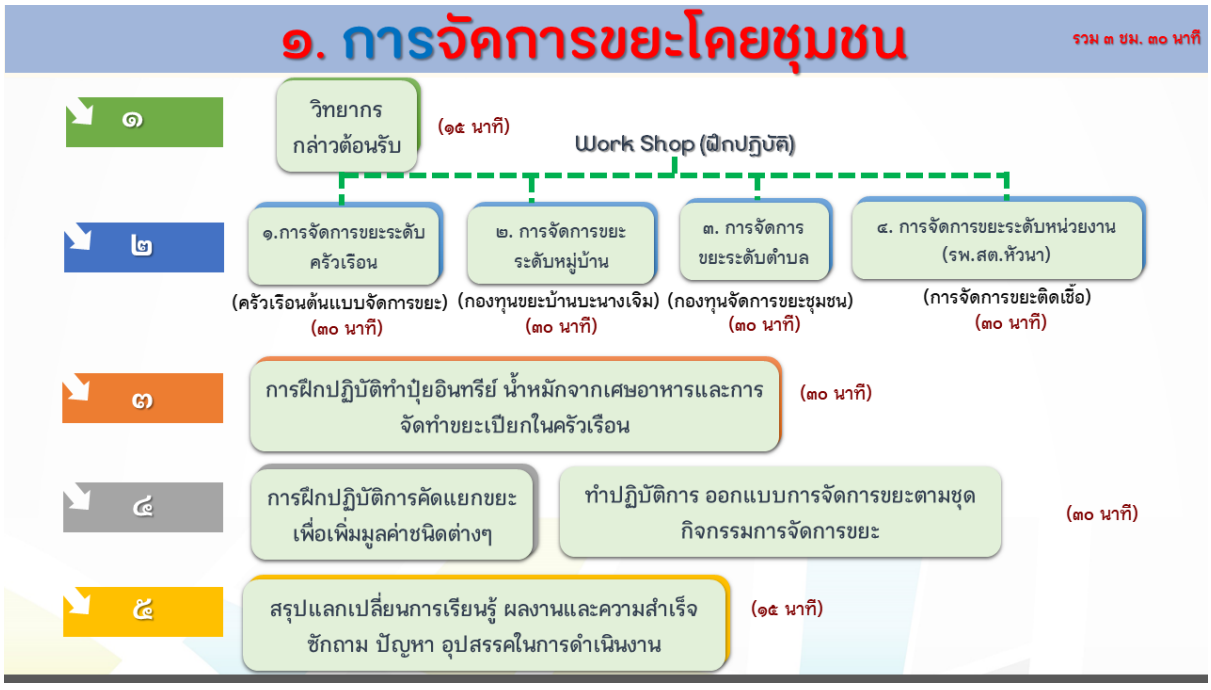

ภาพประกอบแหล่งเรียนรู้ การจัดการขยะโดยชุมชน